

Kitap Tanıtım ve Değerlendirme/Article Information: Book Review

KLASİK DİVAN METİNLER DİZİSİ IV-METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI I-II-III-IV: KİTAP İNCELEMESİ

Classical Divan Texts Series IV, Text and Miniature Readings I-II-III-IV: Book Review

Aişe Zeynep UĞURLU

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Doktora Öğrencisi

Aydanugurlu00@gmail.com

Ankara/TÜRKİYE

ORCID

Geliş Tarihi / Received Date: 17.12.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date: 10.04.2026

Yayın Tarihi / Published Date: 10.04.2026

Atf/Citation

Uğurlu, Aişe Zeynep. "Klasik Divan Metinleri Dizisi IV-Metin ve Minyatür Okumaları I-II-III-IV: Kitap İncelemesi". *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]* 12/24 (Bahar 2026), 807-814.

10.28981/hikmet.1843745

Hakem Değerlendirmesi:

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Kör Hakem

Çıkar Çatışması:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Benzerlik Taraması:

Bu makale turnitin programında taranmıştır.

Etik beyan:

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Lisans:

CC BY-NC 4.0

Yayımlanan makalelerde Araştırma ve Yayın Etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'un Editör ve Yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

ÖZ

Dilimizde el yazması kitaplarda yer alan küçük boyutlu renkli resim anlamına gelen minyatürler, Türk ve dünya kültür tarihinde önemli bir geçmişe sahiptir. Minyatürler İslam sanatında 12. ve 13. yüzyıldan itibaren kabul görmeye başlamış ve özellikle Fatih devrinden itibaren bir gelenek hâline dönüşerek yüzyıllar boyunca görsel kültürün en yaygın ve en bilinen ürünleri olmuştur. Bu zengin mirası metin-görsel ilişkisi bağlamında yeniden ele alan Saba Özdemir, Seren Altınkan, Yaprak Tomruk ve Ceyda Çelebi tarafından hazırlanan *Klasik Divan Metinleri Dizisi IV, Metin ve Minyatür Okumaları I-II-III-IV* adlı eser, Aralık 2024'te *Dün/Bugün/Yarın Yayınları*'ndan yayımlanmıştır. 4 bilim insanının çalışmalarıyla ortaya konan eser, *Burç Minyatürleri ve Metin*, *Şehnâme Minyatürleri ve Metin*, *Kısâs-ı Enbiyâ Minyatürleri ve Metin* ve *Büyük İskender Minyatürleri ve Metin* başlıklı 4 farklı bölümden oluşmaktadır. 380 sayfalık kitapta metin ve minyatür, divan metnini izahta bütünlük bir yapı göstermektedir. Kitabın ilk bölümünde amaç, burçları minyatürler aracılığıyla yorumlamak, ikinci bölümünde *Firdevsi'nin Şehnâme*'sindeki kahramanları minyatürler odağında anlatmak, üçüncü bölümde peygamber kıssalarını ele alan *Kısâs-ı Enbiyâ*'nın minyatürler yardımıyla açıklanması ve son bölümde ise *Büyük İskender*'in hayatı ve *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında İskendernâmeler* minyatürler aracılığıyla dikkatlere sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Divan, Metin, Minyatür, Tablo

ABSTRACT

Miniatures, which refer to small, colorful illustrations found in handwritten books, hold a significant place in Turkish and world cultural history. In Islamic art, miniatures began to gain acceptance from the 12th and 13th centuries onwards, and especially from the reign of Mehmed the Conqueror, they became a tradition, remaining among the most widespread and well-known products of visual culture for centuries. A reflection of this visual culture, the work entitled "Classical Divan Texts Series IV, Text and Miniature Readings I-II-III-IV," prepared by Saba Özdemir, Seren Altınkan, Yaprak Tomruk, and Ceyda Çelebi, was published by *Dün/Bugün/Yarın Yayınları* in December 2024. This work, the result of the efforts of four scholars, consists of four different sections: *Miniatures of the Zodiac and Text*, *Miniatures of the Shahnameh and Text*, *Miniatures of the Stories of the Prophets and Text*, and *Miniatures of Alexander the Great and Text*. In this 380-page book, the text and miniature demonstrate an integrated structure in explaining the divan text. The first section of the book aims to explain the zodiac signs through miniatures, the second section to explain the heroes of Ferdowsi's *Shahnameh* through the lens of miniatures, the third section to explain the stories of the prophets (*Qisas-i Anbiya*) with the help of miniatures, and the final section presents the life of Alexander the Great and the Alexander-narratives in Arabic, Persian, and Turkish literature through miniatures.

Keywords: Divan, Text, Miniature, Painting

KİTABİYÂT/BOOK REVIEW

KLASİK DİVAN METİNLER DİZİSİ IV-METİN VE MİNYATÜR OKUMALARI I-II-III-IV

Yazar: Neslihan İlknur KOÇ KESKİN

Hazırlayan : Saba ÖZDEMİR, Seren ALTINKAN, Yaprak TOMRUK, Ceyda ÇELEBİ

Dün/Bugün/Yarın (DBY) Yayınları, İstanbul, 2024, 384 s.,
ISBN: 9786256063631

Burada tanıtımını yapacağımız eser *Klasik Divan Metinleri Dizisi IV/Metin ve Minyatür Okumaları I-II-III-IV*'dür. Çiçekler üzerine çalışmalarıyla tanınan Neslihan İlknur Koç Keskin'in bu eseri 2024 yılında İstanbul'da basılmıştır. Eser dört bölüm, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır. Kitabın başında, "Ön Söz" adıyla altı sayfalık kısa bir bölüm yer almakta ve burada yazar, kitabı kısaca tanıtmakta; bölümler hakkında özet bilgi vererek eserin amacını ortaya koymaktadır.

Eserin *Burç Minyatürleri ve Metin* isimli ilk bölümü, *Burçların Önemi ve Burç Konulu Eserlere Dair* alt başlığından oluşmaktadır. Bunun altında da *Klasik Türk Şiirinde Burçlar ve Burç Minyatürleri*

Bağlamında Metin ve Minyatür İlişkisi adlı bölüm bulunmaktadır. *Klasik Türk Şiirinde Burçlar ve Burç Minyatürleri Bağlamında Metin ve Minyatür İlişkisi* adlı kısım şu başlıklardan oluşmaktadır; *Hamel (Koç)*, *Sevr (Boğa)*, *Cevzâ (İkizler)*, *Seretân (Yengeç)*, *Esed (Aslan)*, *Sünbüle (Başak)*, *Mizân (Terazi)*, *Akreb (Akrep)*, *Kavs (Yay)*, *Cedî (Oğlak)*, *Delv (Kova)*, *Hût (Balık)*. Her bir burcun altında yer alan divan metninin açıklanmasında farklı eserlerdeki çeşitli minyatürlerden yararlanılmıştır. Burç metninin izahına yardımcı olan minyatürlerin sayısı farklılık göstermektedir. *Seretân* burcunda sekiz, *Esed* burcunda dokuz, *Cevzâ*, *Sünbüle*, *Mizân*, *Akreb*, *Kavs*, *Cedî* ve *Hût* burçlarında on, *Hamel* ve *Delv* burçlarında on bir, *Sevr* burcunda on iki farklı minyatür resmedilmiştir.

Bu bölümde, astroloji ve astronomi kavramları birbirinden bazı farklarla ayrılan bilim dalları olarak açıklanmıştır. Astrolojinin, yıldızların ve çeşitli gök cisimlerinin hareketlerinin yorumlanarak şimdiki zaman ve

geleceğe dair anlamlar çıkarılması olduğu, astronominin ise, matematik ve geometriye dayanarak felekler ve burçların niteliği, niceliği ve hareketlerinin incelendiği bir alan olması yönüyle birbiriyle alakalı olmakla birlikte bazı farkları olan iki ayrı bilim dalı olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda burçların yıldız, tabiat, mizaç, maden ve tarihi gibi özellikleri tablo halinde açıklanmıştır. Bu özelliklerle beraber burç minyatürleri ve burçlar hakkında seçilen beyit örnekleri açıklanmıştır.

Konuya açıklık getirmek ve metni desteklemek için kullanılan eserlerin tamamı minyatürlüdür. Bu bölümde, minyatürlerinden yararlanan eserler ise şunlardır; *Es-Sûfî*, *Suverü'l-Kevâkibi's-Sâbite*, *Kazvinî*, *'Acâ'ibü'l-Mahlûkât ve Garâ'ibü'l-Mevcudât*, *El-Cezerî*, *Kitâb fî Ma'rifet el-Hiyel el-Hendesiyye*, *Mecmû'a-i Eş'âr*, *Aynî*, *Tercüme-i 'İkdü'l-Cümân fî Târîh-i Ehli'z-Zamân*, *Su'ûdî*, *Metâli'ü's-Sa'âde*, *Falnâme*, *Sultan I. Ahmed Falnâmesi*, *Seyyid Lokman Aşûrî*, *Zübdetü't-Tevârîh*, *Siyâhî Derviş Mehmed*, *Mecma'u'l-Felekiyyât*.

Bölüm sonunda *Sonuç*, *Soru-Cevap* ve *Kaynakça* bölümleri bulunmaktadır. *Soru-Cevap* kısmında, Osmanlı Devleti'nde el yazmalarında minyatürler, konuya açıklık getirmek ve metni desteklemek için kullanıldığını belirten "Metinlerde minyatürler neden kullanılıyor" ve Ebced hesabına göre kişinin kendi adı ile annesinin adının sayısal değeri bulunup, bulunan iki sayısal değer toplanıp, toplanan sayı, 12'ye bölünüp, toplam sayının 12 ile bölümünden kalan, burç sırasına işaret eden "Burçlar ebced hesabı ile nasıl bulunuyor" soruları ve cevapları yer almaktadır. Ardından *Kaynakça* ile bölüm sonlanmaktadır. (s. 17-112) Bu bölüm Prof. Dr. Neslihan İlkur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Saba Özdemir tarafından 27.04.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır.

Şehnâme Minyatürleri ve Metin isimli ikinci bölümde: *Firdevsî*, *Şehnâme*, *Şehnâmecilik Geleneği ve Türkçe Tercüme Hakkında* başlığı bulunmaktadır. Bu başlık altında ise, *Şehnâme Kahramanları Odağında Minyatür ve Metin İlişkisi* gelmektedir. *Şehnâme Kahramanları Odağında Minyatür ve Metin İlişkisi* adlı kısım şu başlıklardan oluşmaktadır; Behrâm-ı Gûr, Cemşîd, Dahhâk, Dârâ, Efrâsiyâb, İsfendiyâr, İskender ve Hızır, Keyhüsrev, Nûşirevân, Rüstem, Siyâvuş. Bu *Şehnâme* kahramanlarının anlatıldığı divan metinlerinden sonra konuyu hareketli hale getiren minyatürlerin sayısı şu şekildedir; Nûşirevân bir, Behrâm-ı Gûr, Cemşîd, Dârâ, Efrâsiyâb, Keyhüsrev üç, İsfendiyâr ve Siyâvuş dört, Dahhâk beş, Rüstem on sekiz minyatürle anlatılmaktadır. İskender ve Hızır başlığı altında minyatür bulunmamaktadır. *Şehnâme Kahramanları Odağında Minyatür ve Metin İlişkisi* kısmında iki minyatürlü *Şehnâme* nüshasının minyatür programı verilmiştir. Minyatür programları iki tezden hareketle oluşturulmuştur. Bu tezler şunlardır; Yunus Yeğîn. Türk ve İslâm Eserleri Müzesindeki 1983 Numaralı Firdevsî Şehnâmesi Minyatürleri. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Sanat Tarihi, 2010; Fatemeh Yaghoubi. İran Milli Kütüphanesinde Bulunan 5-17807 Envanter Nolu Firdevsî Şehnâmesindeki

Minyatürlerin Desen ve Üslup Özelliklerinin İncelenmesi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Bu bölümde ilk olarak Firdevsî'nin *Şehnâme*'si hakkında kısaca bilgi verilmiş, daha sonra yukarıda isimlerini saydığımız *Şehnâme* kahramanları hakkında açıklayıcı bilgiler verilmesinin ardından metin ve minyatür ilişkisi üzerinde durulmuştur. *Şehnâme* kahramanlarını konu alan divan metinleri ve bu kahramanları divan metinlerinden daha ayrıntılı şekilde anlatan minyatürler arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Görsel hafızayı destekleyen minyatürlerde *Şehnâme* kahramanları, adeta canlı bir unsur olarak tasvir edilmiştir. Eserde, Firdevsî'nin *Şehnâme*'sinin Fars dilinin sözcük hazinesi olduğu ve eserin İran'ın felsefi ve ahlaki konularına değinmesi yönüyle önem arz ettiği belirtilmektedir. Bu bölümde minyatürlerinden yararlanan eserler şunlardır; Derviş Abdî, *Tercüme-i Şehnâme*, Firdevsî, *Şehnâme*, Hasan Medhî, *Tercüme-i Şehnâme*, Derviş Mehmed, *Sübhatü'l-ahbâr*.

Bölüm sonunda *Sonuç*, "Dış mekânlar minyatürlerde resmedilirken neden sıklıkla ağaç kullanılmış?" sorusunun ve cevabının bulunduğu *Soru-Cevap* bölümü ve *Kaynakça* gelmektedir. (s. 115-174) Bu bölüm Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve Türk Kızılay Derneği İzmir şubesinde görevli Türkçe Eğitmeni Seren Altınkan tarafından 11.05.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır.

Kısâs-ı Enbiyâ Minyatürleri ve Metin isimli üçüncü bölümde, *Kısâs-ı Enbiyâ Nedir* başlığı bulunmaktadır. Bu başlık altında ise, *Kısâs-ı Enbiyâlarda Yer Alan Peygamber Minyatürleri ve Metin İlişkisi* alt başlığı bulunmaktadır. *Kısâs-ı Enbiyâlarda Yer Alan Peygamber Minyatürleri ve Metin İlişkisi* kısmı ise yirmi iki ayrı alt başlığa ayrılmıştır. Bu başlıkların ilki Hz. Âdem'dir. Hz. Âdem başlığı altında; Meleklerin Secde Etmesi, Cennetten Kovulma, Dünyada Buluşma, Hâbil ve Kâbil ardından Hz. İdrîs ve Hz. Nûh başlıkları gelmektedir. Hz. Nûh başlığında; Gemi İnşası ve Tufan, Kenân'ın Boğulması, Cudi Dağına İnme, Hz. Hûd başlığında; Ad Kavminin Helakı, Hz. Sâlih başlığında; Dişi Deve Mucizesi bulunmaktadır. Sonrasında Hz. İbrâhim gelmektedir. Hz. İbrâhimle ilgili Ateşe Atılma, Gökten Koç İnmesi, Kâbe'yi İnşa Etme başlıkları bulunmaktadır. Hz. Lût başlığının altında Sodom'un Helakı bulunmaktadır. Hz. Yakûb başlığı altında; Hz. Yûsuf'u Yiyen Kurt, Gömlekle Gözlerin Açılması, Yûsuf'a Kavuşma, Hz. Yûsuf'ta ise, Kuyuya Atılma ve Kurtulma, Satılma, Züleyhâ'nın Haremi, Züleyhâ'nın İftirası, Suçlanma ve Aklanma, Kıtılık Vakti Kardeşlerine Buğday Verme başlıkları bulunmaktadır. Hz. Eyyûb başlığı altında; Hastalığa Sabır Gösterme, İyileşme, Hz. Şuayb başlığında; Medyen Halkının Helakı, Hz. Mûsâ başlığında; Sandıkla Nil'e Bırakılma, Dev Uç, Hz. Şuayb'a Hizmet, Tur'a Çıkma, Asa Mucizesi, Denizi Yarma ve Firavun'un Helakı alt başlıkları bulunmaktadır. Hz. Hızır başlığında; Âb-ı Hayat, Hz. İlyas'ta; Atla Göğe Yükselme, Hz. Yûnus'ta; Balığın Karnında Kalma ve Kurtulma, Hz. Dâvûd başlığı altında; Câlût ile Savaş, Güzel Ses, Hz. Süleymân başlığı altında; Cinler ve Hayvanlara Hükmetme, Karınca, Yüzük ve Dev, Saba Kraliçesi Belkis ve Hüdhüd Kuşu, Ölümü, Hz. Dânyâl başlığı altında; Oğlu Câmâs ve

Şâh-ı Mârân, Hz. Üzeyir başlığı altında; Yüz Yıl Uyuma ve Dirilme, Hz. Zekeriyâ başlığı altında; Ağaçta Şehit Edilme, Hz. Yahyâ başlığı altında; Cennet Sütleriyle Beslenme, Ağlama, Hz. Îsâ başlığı altında; Hz. Meryem'e Müjdelene, Doğum ve Buhûr-ı Meryem, Semadan Sofra İndirmesi/Son Akşam Yemeği, Feltiyanos'un Öldürülmesi ve Göğe Yükselme başlıkları bulunmaktadır.

Bu bölümde kullanılan minyatür ve tabloların sayısı şu şekildedir; Hz. Âdem başlığı altında; Meleklerin Secde Etmesi kısmında iki, Cennetten Kovulmada dört, Dünyada Buluşmada bir, Hâbil ve Kâbil'de üç, Hz. İdrîs'de bir, Hz. Nûh başlığı altında; Gemi İnşası ve Tufan kısmında beş, Kenân'ın Boğulmasında bir, Cudi Dağına İnmede bir, Hz. Hûd başlığı altında; Ad Kavminin Helakı kısmında iki, Hz. Sâlih başlığı altında; Dişi Deve Mucizesi kısmında dört, Hz. İbrâhim başlığı altında; Ateşe Atılma kısmında altı, Gökten Koç İnmesinde altı, Kâbe'yi İnşa Etmesinde bir, Hz. Lût başlığı altında; Sodom'un Helakı kısmında dört, Hz. Yakûb başlığı altında; Hz. Yûsuf'u Yiye Kurt kısmında bir, Gömlekle Gözlerin Açılmasında bir, Yûsuf'a Kavuşmada iki, Hz. Yûsuf başlığı altında; Kuyuya Atılma ve Kurtulma kısmında iki, Satılmada iki, Züleyhâ'nın Haremde üç, Züleyhâ'nın İftirasında dört, Suçlanma ve Aklanmada bir, Kıtık Vakti Kardeşlerine Buğday Vermede bir, Hz. Eyyûb başlığı altında; Hastalığa Sabır Gösterme kısmında üç, İyileşmede bir, Hz. Şuayb başlığı altında; Medyen Halkının Helakı kısmında iki, Hz. Mûsâ başlığı altında; Sandıkla Nil'e Bırakılma kısmında bir, Dev Uçda iki, Hz. Şuayb'a Hizmette iki, Tur'a Çıkma kısmında bir, Asa Mucizesinde üç, Denizi Yarma ve Firavun'un Helakında iki, Hz. Hızır başlığı altında; Âb-ı Hayat kısmında beş, Hz. İlyas başlığı altında; Atla Göğe Yükselme kısmında iki, Hz. Yûnus başlığı altında; Balığın Karnında Kalma ve Kurtulma kısmında üç, Hz. Dâvûd başlığı altında; Câlût ile Savaş kısmında iki, Güzel Sesde bir, Hz. Süleymân başlığı altında; Cinler ve Hayvanlara Hükmetme kısmında dört, Karıncada bir, Yüzük ve Devde bir, Saba Kraliçesi Belkıs ve Hüdühüd Kuşu'nda on iki, Ölümünde bir, Hz. Dânyâl başlığı altında; Oğlu Câmâs ve Şâh-ı Mârân kısmında iki, Hz. Üzeyir başlığı altında; Yüz Yıl Uyuma ve Dirilme kısmında bir, Hz. Zekeriyâ başlığı altında; Ağaçta Şehit Edilme kısmında dört, Hz. Yahyâ başlığı altında; Cennet Sütleriyle Beslenme kısmında iki, Ağlamada bir, Hz. Îsâ başlığı altında; Hz. Meryem'e Müjdelene kısmında bir, Doğum ve Buhûr-ı Meryem'de iki, Feltiyanos'un Öldürülmesi ve Göğe Yükselmede ise üç minyatür kullanılmıştır. Aynı zamanda bu bölümde metnin açıklanmasına yardımcı olması yönüyle minyatür dışında tablo ve mozaiklerden de yararlanılmıştır.

Bu bölümde peygamber kıssaları, minyatürler aracılığıyla anlatılmaktadır. Peygamberleri tasvir eden minyatürler, konuyu daha ayrıntılı şekilde gözler önüne sermektedir. Bölüm, sırasıyla şunlardan oluşmaktadır; Eserde ismi geçen yirmi iki peygamberin İslam kültüründeki özellikleri, Peygamberlerin Kur'an-ı Kerim'de geçen kıssaları, kısas-ı enbiyalarda ve farklı konularda yazılmış fakat bazı bölümleri kısas-ı enbiya niteliği taşıyan eserlerde peygamber kıssaları, son olarak da peygamber kıssalarını işleyen divan metinleri ve bu metinleri destekleyen minyatürler. Bu bölümde dikkat

çeken bir husus ise, aşağıda sıralanan konuların minyatürlerde yer alıp divanlara yansımamış olmasıdır. Bu konular şu şekildedir; Hz. İdrîs'in dikizi dikmesi, Hz. Sâlih'in mucizesi olan dişi devenin doğurması ve öldürülmesi, Hz. Şuayb'ın duasıyla Medyen halkının helakı, Hz. Mûsâ'nın Dev Uç'u öldürmesi, Hz. Dâvûd'un Câlût ile savaşı, Hz. Üzeyir'in 100 yıl uyuduktan sonra eşeği ile dirilmesi, Hz. Yahyâ'nın Cennet sütleriyle beslenmesi ve ağlaması. Bu bölümün dikkat çeken hususlarından bir diğeri ise, muhtevanın minyatürlerle birlikte tablo ve mozaiklerle de desteklenmiş olmasıdır. Bu minyatür, tablo ve mozaikler şunlardır; Nişâbü'rî, *Kısâs-ı Enbiyâ*, Ârifî, *Enbiyânâme*, Kalender Paşa, *Falnâme*, Fuzûlî, *Hadîkatü's-Süedâ*, Seyyid Lokmân, *Zübdetü't-Tevârîh*, Derviş Mehmed, *Sübhatü'l-ahbâr*, Suûdî, *Metâli'ü's-Sa'âdet*, Michelangelo Caravaggio, *İshak'ın Kurban Edilmesi* (tablo), Hamdullah Hamdî, *Yûsuf u Züleyhâ*, Feridüddin Attâr, *Mantiku't-Tayr*, Câmî, *Sohbetü'l-Ebrâr*, Câmî, *Yûsuf u Züleyhâ*, Sadî-i Şîrâzî, *Bostân*, Philipp Veit, *Yûsuf ve Potifar'ın Eşi* (tablo), Hamdullah Hamdî, *Yûsuf u Züleyhâ*, Porfirogennetos İsaakios Komnenos, *Oktateukh*, Mevlânâ, *Sevâkıb-ı Menâkıb*, El-İstahrî, *Kitâbü'l-Mesâlik*, Ahmedî, *İskendernâme*, Firdevs-i Tûsî, *Şerefnâme*, Emir Hüsrev-i Dehlevî, *Hamse*, Hâfız, *Dîvân*, Kazvînî, *'Acâ'ibü'l-Mahlûkât*, Hüseyinî, *Mecâlisü'l-Uşşâk*, Muhammed b. Mahmûd et-Tûsî es-Selmânî, *Tuhfetü'l-'Acâ'ib ve Turfetü'l-Garâ'ib*, Arif Çelebi, *Süleyman-nâme*, Firdevsî, *Şahnâme*, Nizâmî, *Hamse*, Şeyhî, *Hüsrev ile Şirin*, Molla Câmî, *Sübhatü'l-Ebrâr*, Hans Brosamer, *Süleymân'ın Putperestiği* (tablo), *Süleymân ve Anka*, Cornelis de Vos, *Süleymân Putlara Tapıyor* (tablo), Bülent Özgen, *Hz. Süleymân ve Sabâ Melikesi*, Mûsâ Abdî, *Câmasbnâme*, Ayasofya Camii (mozaik), Leonardo da Vinci, *Son Akşam Yemeği* (tablo), Şerif bin Muhammed bin Burhan, *Terceme-i Miftâh-ı Cifrü'l-Câmi'*.

Ardından *Sonuç ve Kaynakça* bölümleri gelmektedir. (s. 177-295) Bu bölüm Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Ceyda Çelebi tarafından 25.05.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır.

Büyük İskender Minyatürleri ve Metin isimli dördüncü bölümde, *Büyük İskender Kimdir* başlığı bulunmakta, bu başlık da *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında İskendernâmeler ve İskendernâmelerdeki Büyük İskender Minyatürleri ve Metin İlişkisi* adlı iki kısma ayrılmaktadır. *İskendernâmelerdeki Büyük İskender Minyatürleri ve Metin İlişkisi* adlı kısım ise 17 alt başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar şu şekildedir; Tacı ve Tahtı, Yaptırdığı Ayna, İskenderiye Şehrini Kurması, Eğlence Meclisleri, Kahramanlığı-Ordusu-Seferleri, Savaşları, Cam Fıçığı ile Deniz altı Seyri, Bilgeler, Dârâ ile Mücadelesi, Kaydâfe'nin Portresini Yaptırması, Avcılığı, Billur Köşk'e Gelişi, Ye'cüc ve Me'cüc'e Karşı Set Yaptırması, Devlerle Mücadelesi, Hızır ile Karanlık Ülkesinde Âb-ı Hayatı Araması, Ölümü, Beyitlerle Eşleştirelemeyen Minyatürler.

Büyük İskender Minyatürleri ve Metin İlişkisi başlığı altında Tacı ve Tahtı kısmında beş, Yaptırdığı Aynada bir, Eğlence Meclislerinde üç, Kahramanlığı-Ordusu-Seferlerinde beş, Savaşlarında beş, Cam Fıçı ile Deniz altı Seyrinde bir, Bilgelerde yedi, Dârâ ile Mücadelesinde dört, Kaydâfe'nin Portresini Yaptırmasında iki, Avcılığında altı, Billur Köşk'e Gelişinde iki, Ye'cüc ve Me'cüc'e Karşı Set Yaptırmasında dört, Devlerle Mücadelesinde iki, Hızır ile Karanlık Ülkesinde Âb-1 Hayatı Aramasında beş, Ölümünde ise beş minyatür kullanılmıştır.

Bu bölümde Büyük İskender'in kahramanlığı, mücadeleleri, tahtı, tacı ve ihtişamlı hayatının yanı sıra âb-1 hayatı araması, yaptırdığı ayna, Ye'cüc ve Me'cüc üzerine set yaptırması, meclisleri, avları, bilgilerle münasebeti ve ölümü minyatürlere konu edilmiştir. Bununla birlikte minyatürlerde yer alan Büyük İskender, divan şiirinde metinlerde karşımıza çıkan Büyük İskender'den çok daha detaylıdır. Eserde bunun sebebi olarak *Şehnâme* ve *İskendernâme*'lerdeki minyatürlerin metinlerde anlatılanlara göre şekillendirilmiş olması gösterilmektedir. Büyük İskender'in savaşları, av sahneleri ve kadınlarla ilişkisi bunlara örnek olarak verilebilir. Bu bölümde konuya açıklık getirmeye yardımcı olan minyatürler şunlardır; Ahmedî, *İskendernâme*, *Tarih-i Kadim*, İbn Fâtik, *Muhtârü'l-Hikem*, Nizâmî, *Hamse*, Emir Hüsrev Dihlevî, *Hamse*, Placido Costanzi, *İskenderiye'nin Kuruluşu* (tablo), Firdevsî, *Şehnâme*, Nev'îzâde Âtâî, *Hamse-i Âtâî*, Emir Hüsrev Dihlevî, *İskendernâme*, The San Diego Museum Of Art, *Metâilü's-Saâdet*, Çağman&Tanındı, 1979, Ali Şîr Nevâî, *Hamse-i Nevâ'î (Sedd-i İskenderî)*.

Ardından *Sonuç* ve *Kaynakça* bölümleri gelmektedir. (s. 299-380) Bu bölüm Prof. Dr. Neslihan İlknur Koç Keskin ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü Öğretim Görevlisi Yaprak Tomruk tarafından 08.06.2024 tarihinde çevrim içi olarak sunulmuş ve yayıma hazırlanmıştır.

Osmanlı sosyal ve kültürel yaşantısı için kıymetli birer belge niteliğinde olan minyatürlerin, kitap sanatları içerisinde tarih, kültür tarihi, sanat tarihi ve sosyoloji alanlarında kıymetli görsel malzemeler sunduğu görülmektedir. Firdevsî'nin *Şehname*'si, Kısâs-ı Enbiyâ ve Büyük İskender minyatürlerinin incelendiği bu eserde, anlatılan konunun resmedilmesi ve minyatürün şiirin konusu olması, minyatür sanatının şiirdeki yansımalarını ortaya koymaktadır. Minyatür ve metin ilişkisine odaklanan bu çalışmada, minyatürlerin klasik divan metinlerinde anlatılan konuyu tamamlamasına ve konunun farklı yönlerini şiire aksettirmesine dikkat çekilmektedir. Eserde, anlatılan tarihi ve sosyal konuların ardından divan metninin verilmesi bunun ardından da minyatür ve tablolarla konunun desteklenmesi kolay anlaşılmaya katkı sağlamaktadır. Çalışmada minyatür sanatının, adeta bir nakkaş gibi şiirleri işlediği görülmektedir. Nakkaş şairlerin, görsel hafızaya hitap eden minyatür sanatının farklı yansımalarına yer verdikleri bu beyitlerinde, hayattan ve toplum kültüründen renkli sahneler ortaya koydukları görülmektedir. Renkli sahnelere ve tarihi konulara ışık tutan bu eser, metin ve minyatür ilişkisine meraklı okuyucuları için farklı ve değerli bir çalışmadır.